

Martin Esslin: „Det absurde Teater“. På dansk ved Ole Jacobsen og Rasmus Fischer. - 387 sider med illustrationer. Rasmus Fischers Forlag, København.

Martin Esslin er født i Budapest i 1918 og er i øvrigt bekendt for et større studie om de „absurde“a tilsyneladende antagonist, Bert Brecht „A Choice of Evils“ (London 1959). Siden 1963 har Esslin været chef for BBC's dramatiske afdeling. I 1961 udgav han det første større samleværk om den nye og tidsvarende form for teaterkunst, som i løbet af 1950'erne i mange måneder vendte op og ned på vore vænte forestillinger om, hvad et teaterbesøg kunne byde på. Han kaldte sin bog „The Theatre of the Absurd“, og det er denne bog, der nu i ny og suppleret udgave foreligger på dansk. Tilføjelserne drejer sig fortrinsvis om de nye østeuropæiske dramatikere, der fornuftigvis er føjet ind i samleafdelingen „Parallerer og proselytter“.

Hovedfigurerne i bogen er i øvrigt Beckett, Adamov, Ionesco og Genet i denne rækkefølge, som tre markante enkeltbiografier, der alle er behageligt fri for skolemesterdomme om, hvem der nu er størst og betydningsfuldest. Tværtimod er det Esslins store styrke at være så vidt muligt objektiv og loyal, både over for den enkelte forfatters egenart og over for de mulige påvirkninger, der med en vis ret kan siges at give disse nye dramatikere et vist fællespræg. Sine egne velovervejede og meget instruktive kommentarer til denne nye teaterforms mange filosofiske og teaterhistoriske baggrund har han med klædelig beskedenhed anbragt i et par afsluttende kapitler om „Den absurde Tradition“ (Non-sens-digtning, kløvnere og narre - f.eks. hos Shakespeare, Commedia dell'Arte, musichall, cirkus, stumfilmfarcer etc. (Mærkeligt forøvrigt, at et teaterfænomen som Dario Fo overhovedet ikke nævnes!), „Det absurdes betydning“. (Mest om den filosofiske baggrund: Nietzsche, Dostojevski, Camus, Artaud, Wittgenstein, Joyce, Brecht etc.) og endelig til slut en kort status: „Det absurde og derefter“.

Man kan være betænkelig ved samrebetegnelsen „Det absurde Teater“, ikke mindst fordi „absurd“ stadig for mange

også her i landet er ensbetydende med „meningsløs“ eller „uforståelig“ og dermed noget uvekkende. Esslin er selv lidt i tvivl om denne etikette, også fordi den på en måde antyder en samlet bevægelse, hvor de respektive forfattere går frem efter et bestemt politisk eller ideologisk program. I forordet til denne nye udgave har han følt sig foranlediget til endnu en gang at undersøge, at her kun er tale om visse mere eller mindre tilfældige fællestræk i nyere dramatik; de respektive forfattere kender knapt hinanden mere end af navn og navn og står på ingen måde som en gruppe.

Pointen er nok, at den såkaldt absurde dramatik ganske enkelt afspjeler en virkelighed, hvor Gud er mere eller mindre død, og hvor den halyreligse tro på kommunistiske, nazistiske, fascistiske eller andre ideologier baserede tusindårer er blevet bragt i sund og naturlig tvivl - også hos menigmand - bl.a. takket være de faktiske resultater med verdenskrige, koncentrationslejre, latent gammelnationalisme og jødehad selv blandt de magter, der på papiret erklærer sig som de mest friindsede.

Her er tale om moderne kunstnere, der ud fra individuelle forudsætninger skilder deres forhold til vor absurde virkelighed så realtistisk de nu kan. Men - i modsætning til f.eks. Brecht eller nyere halvdokumentariske og politisk engagerede forfattere - uden at vifte med patentløsninger ude i kulissen, uden at postulere budskaber til menneskehedens frelse, uden at docere og forklare efter tvivlsomme love.

Udover Esslins egne kildehenvisninger til mere væsentlige skrifter om emnet, er den danske udgave forsynet med en mindre bibliografi om Det absurde Teaters virkninger i Skandinavien; fuldkommen er den ikke, men altid en ledetråd. Alt i alt bør „Det absurde Teater“ anbefales for alle, der interesserer sig for moderne teater. Det er en uundværlig håndbog og en ypperlig inspirationskilde.

CHR. LUDVIGSEN

BØKER

„Drama och teater“ under redaktion af Egil Törnquist. 178 sider. 23.50 sv. kr. Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Første publikation fra „Afdelingen for Dramaforskning“, der oprettedes i 1965, med bidrag fra de tre skandinaviske lande.

I sit lille forord beskriver Egil Törnquist, hvordan man i De store kulturlande (altså set fra vor skandinaviske synsvinkel: verden udenfor eksisterer ikke endnu), Tyskland, Frankrig, England og USA forsker på livet løs om drama og teater på universitetsplan med selvstændige lærestole. Også her i Skandinavien er vi ved at komme med; vi har lærestole i teaterhistorie i Stockholm og København; så småt puses også med tangerende emner andre steder, bl.a. i Helsingfors, Åbo, Bergen, Oslo, Århus etc., hvad Törnquist dog ikke finder værd at bemærke.

Her gælder det oprettelsen af en selvstændig lærestol i emnet, Dramaforskning, 'någonstans i Sverige' det førende kulturland i Norden! Med så udmærket en redaktionskomité som anført skal det jo også nok lykkes (Gösta M. Bergman, Gunnar Brandell, Lennart Brotholm, Ingvar Holm, Örjan Lindberger och Stig Forslow - Svensk Alt-Sammen). Det forekommer helt i Kalmar-Unionens ånd, når Törnqvist fremhæver, at „Den nordiske opplægningen har fremsat som helt naturlig“, og både nordmænd og danskere får da også lov til at bidrage til denne første offentlige publikation på Dramaforskningens vegne; hele 4 danske og en nordmand af ialt 11 medarbejdere, og så er de endda trykt på deres egne respektive sprog. Det tegner godt.

Hvad man måske mangler er en lidt nærmere definition på, hvad Dramaforskning egentlig er. Törnqvist har tidligere i stencilerede skrivelser fra sin 'Afdeling for dramaforskning' mere tydeligt gjort rede for denne nye disciplin naturlige afgrænsning imod nabo-fag som teaterhistorie, litteraturhistorie, drama-

turgi, kunsthistorie etc. Hans definitioner burde have været optrykt her. Men muligvis har idéen været at lade sagen tale for sig selv ved hjælp af de 11 bidrag, hvoraf så læseren kunne udtrække en passende fællesnævner.

Udvalget er ret broget fra et tidligere upubliceret Georg Brandes-manuskript om moderne fransk dramatik fra foråret 1872 ved Henning Fonger til en lille opsats om Ingeborg Bachmanns hørespil „Der gute Gott von Manhattan“ af Gunnilla Bergsten; fra Roderick Rudlars undersøgelser over Ibsen som sceneinstruktør i Bergen i begyndelsen af 1850-erne til Svend Erichsens lille afhandling om 'Instruktion og spillestil fra Racine til Palma'.

Strindberg spørger naturligvis flere steder, både i Carl-Olof Glerows eksemplarsamling om „Måra på scenen, om den dramatiske nødvendighed“, i Carl Reinholdt Smedmarks opsats om „Hemsö-boerna“ og i Sven Dolblancs studie over Strindbergs forhold til mad og kærlighed. Redaktøren selv præsenteres med en lille instruktiv skildring af O'Neills arbejdsvaner; Tage Hind giver en førstehåndsinstruktion til den russiske teatermand, Evreinov, der vil reetrafisere teater i opposition bl. a. imod Stanislavskij; Thure Stenström leverer en redegørelse for Camus' „Caligula's tilblivelseshistorie“, og Torben Krogh skriver om „Det kgl. Teaters Bibliotek“ og hvad det indeholder af særligt interessant kildemateriale.

Stort set er emnerne holdt inden for den traditionelle beprøvsning for gængs litteratur- og teaterhistorie, bortset fra Tage Hinds indlæg, der jo drager russisk teaterhistorie ind i billedet. Det er de Store Kulturlande, d.v.s. vesteuropæiske, set fra skandinavisk synsvinkel. Så heraf ser man ikke noget om, hvad Dramaforskning specielt går ud på. Endda kunne de fleste henværende artikler udmærket være trykt i allerede eksisterende litterære tidskrifter. – Den store fordel for en drama- og teaterinteresseret er selvfølgelig at kunne få sådanne artikler samlet et sted. Men det er bemærkelsesværdigt, at man, bortset fra Svend Erichsens og Torben Kroghs artikler, udelukkende beskæftiger sig med store dramatikere (i litterær forstand) og taler så lidt om udøvende teaterfolk; vi er nærmere ved litteraturhistorien end ved teaterhistorien mod denne form for teaterforskning efter indholdet at dømme.

Man vil næppe i den næste udgave af denne påkennelsesværdige publikation kunne finde f.eks. en afhandling om *Commodia dell'Arte* (fordi der ikke findes litterære tekster til denne teaterform) eller store teaterfolks selvstændige ytringer om deres job som formidlere af tekster til scenisk realisering. Kort sagt er her mere tale om 'drama' end om 'teater', hvilket nok også er meningen.

Men bogen kan varmt anbefales for alle, der interesserer sig for emner af denne art. Her er tale om førstehånds litte-

rært-dramaturgiske undersøgelsesresultater som regel i let læst form, også for almindelige læsere. Man savner en klar linie fra udgiverens side, men nyder de enkelte artikler hver for sig som bidrag til videreforskning omkring dramaets og teatrets historie.

Chr. L.

Pierre Biner: *Le Living Theatre*. 206 s., 48 ill. La Cité Editeur, Lausanne.

En historiografisk oversigt over The Living Theatre, beriket med hithil ukjente materialer fra teatrets eget arkiv og med bibliografi og discografi. Skrevet af teatermodarbejderen ved Journal de Genève.

Françoise Kourilsky: *Le Théâtre aux Etats-Unis*. 71 s., 16 ill. La Renaissance du Livre, Bruxelles.

Trykt i *Le Théâtre Populaire* 52 og 53. Et letlæst essay som er en god introduktion til amerikansk teater fra 20-årene helt frem til 1966.

Raymonde Temkina: *L'Entreprise théâtrale*. 496 s. Editions Cujas, Paris.

En nøjagtig analyse av teaterstrukturen i Frankrike ut fra dets organisasjons- og desentraliseringsopføringer. Et dokument som avslører forsøkene og motsetningene i (den manglende) kulturpolitikken i Frankrike i løpet av de siste 20 år. Et uunnværlig verk for enhver som interesserer seg for kulturpolitikk.

Interscena 67

Review of Scenography and Theatre Technique.
Published four times yearly by the Institute of Scenography,
Praha 2, Vltavské nábřeží 2, CSSR.
Edited by Miroslav Kouril and Přemysl Maydl.

Collaborators: Ackerman (Great Britain), Akimov (URSS),
Allio (France), Bablet (France), Badenhansen (GFR), Burian (USA),
Caeleniyi (Hungary), Darie (Cuba), Feher (USA), Grolowski (Poland),
Gusman (GDR), Hont (Hungary), Kunin (URSS), Leblanc (France),
Nono (Italy), Otto (Switzerland), Perten (GDR), Polierl (France),
Svoboda (CSSR), Unruch (GFR), Volnstein (France), Villiers (France).

Distributed in Scandinavia by Odín Teatret, 7500 Holstebro, Denmark.

Illustrationerne

i dette nummer af Teatrets Teori og Teknikk er velvilligt ydet af:

Aalborg Stiftstidende

✱

Christian Christensen & Co.

Holstebro

✱

Fyens Stiftstidende

✱

Teaterchef Palle Granditsky

Upsala Stadsteater

✱

Jyllands - Posten

✱

Holstebro Klichéanstalt

✱

Holstebro Landmandsbank

✱

Nationaltheatret, Oslo

Teatrets Teori og Teknikk er en nordisk publikasjon redigeret av Odin Teatret og utgitt av Odin Teatrets Forlag. Dets mål er å presentere og analysere materialer om teatrets strukturelle elementer: pedagogisk utdanning, skuespillerteknikk, estetiske og tekniske retningslinjer innenfor regi og scenografi, det sceniske rommet og andre aspekter ved teatret (sosioologi, psykologi).

Artiklerne er på dansk, norsk og svensk.

TTT vil utkomme 2-3 gange om året, både i tidsskrift- og bok-form. Det kan fåes hos de største bokhandlere, eller kan bestilles direkte hos Odin Teatrets Forlag, box 118, 7500 Holstebro, Danmark. Prisen vil variere ifølge stoffets omfang.

TTT 1: Jerzy Grotowski, Jacques Polieri. (Utsolgt).

TTT 2: Stanislavskis metode av fysiske handlinger, Toporkov, Korzeniewski, Bentley. Kr. 11,25.

TTT 3/4: Antonin Artaud, S. I. Witkacy. (Utsolgt).

TTT 5: Dramatikøren som iscenesetter i sin egen tekst. Chr. Ludvigsen, Roger Blin, Samuel Beckett, S. Melson, Jean Genet. Kr. 11,25.

TTT 6: Myten om Commedia dell'Arte. D'Amico, Cecchini, Barbieri, Perrucci, Gherardi, Riccoboni, Goldoni, Gozzi, Meyerhold, Ievreinov, Vakhtangov, Strehler, Fo. Kr. 11,25.

TTT 7: (i bokform): Jerzy Grotowski: Towards a Poor Theatre (på engelsk). Den polske regissør redegjør her for sin metode, trening og æstetik. 262 s., 97 ill. Kr. 51.

TTT 8: Pedagogikk. Brook, Marowitz, Chaikin, Dullin, Juvet, Rodio, Grotowski. Kr. 17.

DAGBLADET: Olav Dalgard: „Jeg vil på nytt oppmøde alle teaterfolk å sikre seg dette utmerkede tidsskriftet - seinere kan det bli vanskelig å få tak i de første numrene.“

POLITIKEN: Jørgen Leth: „Nu er der på ny anledning til at komme ud over den tilfældige snak om teater, som herhjemme noget misvisende kaldes teaterdebat. Der er endelig kommet et teatertidsskrift, som beskæftiger sig professionelt med teatrets muligheder i dag.“

STOCKHOLM TIDNINGEN: „Barbas egen teater har alle muligheter att ge norsk teater en ny livlighet, och det råder inget tvekan om att hans tidskrift fyller ett tomrum.“

ORIENTERING: Jens Bjørnboe: „Paradokset nok gir nettopp dette teknisk-teoretiske tidsskriftet en påminnelse om at teater er noe som har med kulturlivet og åndslivet å gjøre - ikke bare med annonser, publikumstrieri, pop, stjernedyrkelse, publisitet og penger.“

NYA PRESSEN: „En tidskrift av mer djupgående art än Dialog är den samnordiska, i Norge utkommande „Teatrets Teori og Teknikk“ ... Tidskriften är planerad som en orientering för fackfolk och „kulturmedvetna“ personer med starkt teaterintresse. Den utkommer med några häften i året och är redan av samnordiska och ekonomiska orsaker värd all stöd.“

BEHÄLLINGSKÄ TIDNINGEN: J. K.: „I sin första årgång kunde det ny nordiska teatertidsskrift „Teatrets Teori og Teknikk“ virke något sekteriskt, skönt man måtte respektera dets konsekventa linje: att framlägga material till en dröfvelse af det moderna teatrets fagliga og tekniska problem på iscenesættelses- og skuespillerkunstens område.“

MORGENPOSTEN: Barthold Halle: „Men for oss i Norge, som sårt savner et miljø for eksperimentelt teaterarbeid, er det uhyre viktig med informasjoner - særlig når de er eggende og provoserende som stoffet er - „Teatrets Teori og Teknikk“. Vi venter på neste nummer med spenning og glede.“

INFORMATION: H. B. L.: „Linjen er klar fra første nummer: Ingen litterære svinkærinder, men grundigt illustrerende behandlinger af tidens eksperimenter med skuespilkunsten og de sceniske udtryksmuligheder.“

ARBETIDERBLADET: Pavel Fraenkl: „Tidsskriftet kan åpne nye, helt ukjente horisonter for alle teatermennsker her i landet.“

SYDSVENSKA DAGBLADET: Ulf Grön: „I ofortfart bemärkthet utkommer den betydelsefulla teatertidsskriften „Teatrets Teori og Teknikk“. Lyckligt fri från ambitionen att publicera sista skriket och obetydliga modpersoners åsikter undersöker den nordiska teatertidsskriften urvisst grundvalarna i modern teater. En informativ facktidsskrift, som genom ämnesval och grundlighet emellertid fungerar även provokativt.“

FRUHTEN: Martin Nag: „Det er litt av en brugg at Eugenio Barba nå har klart å realisere sin kongstanke om et internordisk spesialtidsskrift for teatertolk - men ikke „mer“ spesialisert enn at alle lidenskapelige teaterelskere vil kunne finne stoff å ha nytte og utbytte av.“

TEATRETS TEORI OG TEKNIKK

TTT